

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput I. Falsum testimonium est peccatum mortale gravissimum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

P A R S V I I I .

Amor in sermone verus, & justus.

Ad octavum præceptum: Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium.

A Mabilis Dei providentia non solum ordinavit affectus & actiones hominum, ut inter sese recte & pacate vivant; sed ordinavit & verba, nequis verbo proximum læderet; ideoque præcepit in sermone veritatem, sinceritatem, justitiam; prohibuit non solum dumtaxat testimonium, sed & quaecumque simulationem, fallaciam, mendaciam, adulationem, detractionem, contumeliam, suspiciones, & judicia temeraria. *Charitas enim benigna est . . . non cogitat malum . . . congaudet autem veritati.* 1. Cor. 13. Charitas, si ut qua desursum est sapientia, primum quidem præca est, deinde pacifica, modesta, suavis, bonis consentiens, plena misericordia & fructibus bonis, non iudicans, sine simulatione, germana soror justitiæ ac veritatis. Unde Ephel. 4. Apostolus monet: *Veritatem facientes, in charitate crescimus in illo per omnia.* Omnia peccata hæc res faciunt in homine (ait Augustinus in Psal. 49. cupiditas & timor. Utrumque charitas excludit. Corruptum te vult aliquis, ut dicas v. g. falsum testimonium. Adrendisti in Deum, & dixisti in animo tuo, quid prodest homini, si totum mundum lucretur, animæ autem suæ detrimentum patiatur? Non adducor premio, ut perdam animam meam pro lucro pecunie. Converterit ille se ad incutiendum metum: qui premio corrumpere non valuit, incipit minari damnum, expulsionem, cædes fortassis & mortem. Memineris scriptum esse: nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non valent occidere. Anima tua non morietur, nisi eam volueris occidere. Perimat aliena iniquitas carnem tuam, dum servet veritas animam tuam. Si autem a veritate resisteris, quid tibi amplius facturus est inimicus, quam tu tibi ipse facis? Inimicus faciens carnem potest occidere; tu autem dicendo falsum testimonium, animam occidis. Audi Scripturam: Os quod mentitur, occidit animam. Cum homini in christiana Religione recte instituto, & secundum Dei legem viventi, sit semper persuasum, Deum esse ubique & arboret non verum dicere, & falsum dicere cognoscat se esse indignum . . . ideo non mentitur . . . neque unquam veritatem sibi cognitam negat, ne falsum dicat, etiamsi moriatur in tormentis . . . Is est ejusmodi, ut à timore non redigatur in servitutem; verus in sermone, tolerans in labore, nec in ea qua profertur oratione volens unquam mentiri, & in ea se semper ita gerens, ut non peccet; quandoquidem ipsum mendacium, ut quod cum aliquo dolo dictum sit, non est sermo otiosus, sed exercetur ad vi-

rium . . . Undique ergo veritati testimonium fert is solus qui est cognitione præditus, & factus, & oratione. Semper enim in omnibus se recte gerit, & in sermone, & in actione, & in ipsa cognitione. Hac est Christiani pietas & religio.

CAPUT I.

Falsum testimonium est peccatum mortale gravissimum

O B injuriam magnam quam Deo itrogat, cooperando ad perversionem iudicii à Deo instituti, ipsi quoque mendacii gravissimi testem appellando cum perjuri; justitiam denique & charitatem proximo debitam violando. *Falsidicus quippe testis, tribus personis est obnoxius (ait Ilidorus l. 3. de summo bono c. 59.) primum Deo, cuius personam contemnit. Deinde Iudici, quem mendando fallit. Postremo innocenti, quem falso testimonio lædit.* Unde Proverb. 6. *Sex sunt, qui odii Domini . . . proferentem mendacia, testem fallacem.* Cap. 21. *Testis mendax peribit.* Et c. 28. *Testis iniquus deridet iudicium, & os impiorum devorat iniquitatem.*

Propterea Concilium Arelatense I. can. 14. *De iis (inquit) qui falso accusant fratres suos, placuit eos usque ad exitum non communicare.* Quod & repetit Concilium Arelat. II. can. 25. & refertur can. eos 3. q. 10. Secundum Edictum verò Francisci I. editum anno 1531. falsi testes capitali supplicio placentur.

Paris criminis rei sunt, pari proinde poenâ puniuntur, qui falsa Instrumenta conficiunt, aut vera adulterant, itaque ad pervertendum iudicium utuntur. Et si vi falsorum Instrumentorum causam vicerint, tenentur ad omnia damna parti refarcienda, cap. super eo de crimine falsi. Eadem ratio est Litigatorum, Procuratorum, Advocatorum, & aliorum, qui adversæ parti subtrahunt, vel supprimunt aut abscondunt Instrumenta ipsi profutura, cap. perveni de cogend. test. Quod qui fecerit (ait ibi Glossa) tenetur ad interesse, l. 2. q. 2. can. si quis de Clericis.

Porro falsi testimonii reus est, qui coram 4 Iudice pro certo testificatur id quod certo non novit, sed probabiliter dumtaxat, vel ex aliorum relatu. Quia exponit se periculo illius, adeoque appellandi Deum in testem falsi, justitiamque & charitatem violandi. Quapropter S. Thomas q. 70. a. 4. ad 1. *In testimonio (inquit) ferendo, non debet homo pro certo asserere, quasi sciens, id de quo certus non est; sed dubium debet sub dubio proferre, & id de quo certus est, pro certo asserere.*

Quotiescumque verò propter falsum testi-

monium periclitatur quis de capite, falsus testis debet, etiam sub proprii capitis periculo, illud retractare, quamvis spes affulget, quod per hoc possit innocenti prodesse. Quia unusquisque tenetur damnum, iniquè à se alteri paratum, ab eo avertere, cum pari suo damno. Nec potest vitæ suæ conservationem præponere conservationi vitæ alterius, nisi in pari causa innocentia.

CAPUT II.

Mendacium omne est intrinsecè malum, nulloque omnino casu licitum.

Mendacium definitur loquutio contra mentem: sed quia aliis etiam signis, quam verbis, potest quispiam mentiri, generalius definitur potest, internorum per externa significatio contra mentem, sive contra id quod interius est in mente. Quia, ut Augustinus ait l. de mendacio c. 3. *ille mentitur, qui aliud habet in animo, & aliud verbis, vel aliis quibuslibet significationibus enuntiat.* Unde etiam dicitur duplex cor esse mentientis, id est duplex cogitatio; una ejus rei, quam veram esse scit, vel putat, & non profert. Altera ejus rei, quam pro illa profert, sciens esse falsam, vel putans. Ex quo fit ut possit falsum dicere non mentiens, si putat ita esse ut dicit, quamvis non ita sit, & possit verum dicere mentiens, si putat falsum esse quod enuntiat, quamvis reverà ita sit. Ex animi enim sui sententia, non ex ipsarum rerum veritate & falsitate, mentiens aut non mentiens judicandus est.

Hinc mendacium non tam opponitur veritati rerum, quam veritati, quæ est virtus inclinans ad rectum usum signorum, quibus manifestamus mentem nostram, ut scilicet in signis illis semper sit veritas saltem existimata, id est conformitas cum eo quod mente existimamus ita esse. Videri potest S. Thomas q. 109. ubi docet veracitatem esse virtutem pertinentem ad justitiam, quia est virtus ad alterum, ponens quamdam æqualitatem seu conformitatem eorum quæ alteri significantur, cum iis quæ habentur in mente, æqualitatemque illam considerans velut alteri moraliter saltem debitam debito fundato in ipsa natura hominis, in quantum animal sociale est. Societas quippe hominum consistere non potest, nisi homines sibi invicem credant dum suam sibi mentem mutuò manifestant; non crederent autem, nisi alter alterum crederet veracem, ut S. Doctor ait q. 110. a. 3. ad 1.

Porro officium veracitatis est 1. intus amare veritatem in dictis & factis. 2. ex illo amore sollicitè cavere ne quid dicatur aut significetur contra mentem. 3. rei veritatem diligenter inquirere. 4. cavere, ne per ignorantiam, passionem, aut præcipitationem aliquid dicatur vel fiat in præjudicium veritatis. 5. aliis fideliter manifestare animi sui sententiam, dum id ratio & circumstantiæ postulant. 6. promissa fideliter adimplere.

Atque ex his innoscit malicia seu inordinatio mendacii, sive omne mendacium esse in-

trinsecè malum, & nullo casu licitum. Quia, ut S. Thomas q. 110. a. 7. ait: *illud quod est secundum se malum ex genere, nullo modo potest esse bonum & licitum: quia ad hoc quod aliquid sit bonum, requiritur quod omnia rectè concurrant (bonum enim ex integra causa, malum autem ex singulis defectibus, ut D. Dionysius dicit 4. cap. de divin. nomin.) mendacium autem est malum ex genere: est enim actus cadens super indebitam materiam. Cum enim voces naturaliter sint signa intellectuum, innaturale est & indebitum, quod aliquis voce significet id quod non habet in mente. Unde Philosophus dicit in 4. Ethic. quod mendacium est per se peccatum, & fugiendum; verum autem est bonum & laudabile. Unde omne mendacium est peccatum, sicut etiam Augustinus asserit in lib. contra mendacium, sicut & in lib. de mendacio, & Enchirid. c. 22. ubi sic: *Omne mendacium idèò dicendum est esse peccatum, quia homo non solum quando scit ipse quod verum sit, sed etiam si quando errat & fallitur sicut homo, hoc debet loqui quod animo gerit, sive illud verum sit, sive putetur & non sit. Omnis autem qui mentitur, contra id quod animo suo sentit loquitur, voluntate fallendi. Et utique verba propterea sunt instituta, non per quæ se homines invicem fallant, sed per quæ in alterius quisque notitiam cogitationes suas perferat. Verbis ergo ut ad fallaciam, non ad quod instituta sunt, peccatum est. Nec idèò ullum mendacium putandum est non esse peccatum, quia possumus aliquando alicui prodesse mentiendo. Possumus enim & furando, si pauper, cui palam datur, sentit commodum, & aves, cui clam tollitur, non sentit incommodum.... Possumus & adulterando, si aliqua, nisi ad hoc ei consentiatur, appareat amando moriura, & si vixerit, pœnente purganda. Nec idèò peccatum negabitur tale adulterium, nec furtum.**

Et rursus ibidem: *Non idèò mendacium poterit aliquando laudari, quia nonnunquam pro salute quorundam mentimur. Peccatum ergo est, sed veniale, quod benevolentia excusat, & fallacia damnat.* Et in l. contra mendacium c. 18. docet, nec pro vita sua, vel alterius, servanda licitum esse mentiri. Quod & Alexander III. definivit cap. super eo de uxoribus, dicens, quod *Scriptura sacra prohibet pro alterius vita mentiri.* Imò nec pro æterna alicujus salute procuranda id licitum esse, Augustinus ibidem docet cap. 20. Ad detegendos verò hæreticos se hæreticum mentiri, vel simulare, grave peccatum esse, pluribus ostendit ibidem cap. 6. & 7. est enim fidem Catholicam, ipsum proinde Christum, ore negare. Unde cum Priscilianistæ modis omnibus hæresim suam occultarent, idèòque quibusdam Catholicis videretur sibi licitum, se Priscilianistas simulare, ad arcana ipsorum detegenda, S. Augustinus id prorsus illicitum esse ibi demonstrat: non enim fallaciæ & dolo, sed veritate sunt cavenda, veritate detegenda, veritate convincenda mendacia & er-